

MARNO JÁNOS

H szerelme

*Megcsillan a kelő fény a gyógy-
szertár öklömnyi bádoghagyma-
tornyán. Proust hidegen hagy, anyád
Swannak szólítja magunk közt az osztály-
idegen Sárvidéki urat. Swann
hűvösen méri ki a kombinált porokat,
csak a karcsú ujjait izzítja szenvedély,
mely anyádra lassankint egész' átragad,
kezedet elejti, és egy zöld csomag
cigarettaát húz elő szalmatáskájából.
És itt elveszíted a fonalat.
Nem tudod, milyen nadrág van rajtad,
hosszú-e, vagy a rövid. Swann szürke
öltönyben a fehér köpeny alatt,
s a nyakkendője csokor inkább, mint alá-
merülő férfiszalag. S talán
itt a helye a kézcsóknak is, mely a fel-
lobbanó gyufalángot kioltja. És
ettől fogva, minthacsak a Gondviselő
akaratából, anyád egy életre szűz
marad. Magad után is hasztalan kutatsz,
sehol egy tenyérmű hézag a téglék
közt, ahol megbújhatnál. Csak a Swann lépdél
a képben hosszan, puhán és ruganyosan,
nyújtogatva a fonnyadt macskagyökerű
nyakát. S arra sem emlékszel, hogy mire
engedsz szabad folyást a feszítő*

*ingerednek, mi az a jel, amely felment
a jelenlét időbe foglalt törvénye
alól, s hogy ki állja mégis a szegényt,
ha egyszer napvilágra jut, hogy tényleg
a fényes padlóra vizelsz. Minthogyha
egész ki volna törölve fejedből, mint-
hacsak senki kedvéért járnál a nyomába,
Swann szagát a koffein ízével kevered,
mígnem egy őszi nap ferde orrsövényed
egy kalapácsütésre a torkodba szakad.*

*

*S akkor álmodban a pokolba küldesz
egy magánénekes újságírónt,
hallani sem akarsz újraélesztésről, vért
köpsz, majd arra eszmélsz, hogy egy lépcsőn
feküsztek, egymáson, és nem érted
anyádat, hogy mit evett annyira vén
Swannon, nem érted az egész egészségügyet,
vérben úszik a szemedben a gyógyszerár,
a vasút s a vasúton túl a Swannék ter-
méskeő villája s az egész Klotildliget.
Proust nem izgat. Szűkebb körökben,
magunk közt, némely ellenérzéseidnek
is hangot adsz olykor, sütemény közben
kifordul a szádból, söpröd le magad,
majd leverten köszönsz el a társaságtól.
Azután feldúltan térsz reggel az ágyba.
Odette-et Klotildnak mondod félálomban,
és anyád nevéből meghül a véred.
Megtelik vele orrodban a tampon.
És nem jönnek elő színdús események,
hanem ott ájul el a lépcsőn lejövet
a magánénekes újságírónt.
Pizsamád gombja leszakadt, így viszed ölben,
félíg megnyúlva, testét a szubintenzív szintre.
Kis hisztérika, mondja a doktornő, de
hangja szívélyes. A tiéd meg, érthető*

*módon, recseg, visszhangzik ismét, mint tegnap,
vagy azelőtt, hallottad a Bátorság koktéltól
szárnyalni vígan egy asszisztens képébe,
mért volna halál pont a te eseted!...
Vagy miért is ne!... s ezt elgondolni még
jobban esett; csak szóvá tenni már nem
forgott hozzá önhúsába öltött nyelved.
A professzor, madárfejú, apró vénség,
Lohengrin búcsúját fütyülte a zöld maszk
mögött, mely eszerint horpadt be és duzzadt
előre újult erővel, akárha dúsz
vitorlalomb.*

*

*Kratochwillnek hívják. Anyád nem ismeri.
Ha ismerné, bizonytal beleszeret. Hol-
ott e hőst nem jellemzi ama elesettség,
mint amely klotildligeti Swannból árad
az ő Elzája mellett, nem szólva már a
politikai bélyegekről. Sem a vad-
gesztenye-fasorról, ez útról, mely mára
feltúrt tudatod limes-lomjába vezetett,
s még hírt is kapsz róla, hogy halálos beteg.
Hogy egy vagyomba kerülne plusz vége-
nincs évtizedekbe a kigyógyítása.
Nem érne meg. Senki közülünk, magunk közt
mondva. Hiába, fonalad szétrágva,
nem érzed az ...idő... finomságát-ízét,
hát felütöd, babonából, találomra,
és Odette-et hallod: „Ha láttad volna, hogy
mit kapott tőlem, a szobalány behallotta
a másik szobába...” (kiem. tőled). S ezzel mész
aludni, idejekorán, hajnalban, mint
egy bolond délben. Gyomrod forog a fejedben,
mint egy szomszéd szobában, mely keletre néz,
hosszan neszeled a sötétből a hörgést,
mintha papírcsutkát tuszkolna le torkodon
egy vak kéz, mely maga a valóság, s amit*

*a papír tartalmaz, az csupa lehetőség;
felhő, s ha írsz, abban mártogatod meg a kést.
És ezt is onnan meríted, amiből nem kérsz,
az idő nyomából, anyád ágyneműt cserél
alattad, és közben traktál vele, szivaccsal
le mosdat, majd lázmérőt dug a végbeledbe,
ott a leggyorsabb és az érték megbízható.
De kapkodástól az üvegrúd beletörik.
A réműlet elmondhatatlan. Nem osztható
meg mással rajtatok kívül. Nincs is ott senki.
Négykézláb mászva a viaszkos hajópadlón
nézed, hogy hogy gurul széjjel és olvad egy-
másba s hasad szét újra hány higanygolyó.*

*

*Swann tehát naponta mászta meg a vas-
úti felüljáró hidat. Meg-megállt rajta,
az asztmája miatt, reggel hosszabban,
este visszafele, mintha könnyebben
ment volna. Mintha mindig napnyugtával
egyszerűsödne a látszat. Mint egy vén szálka,
úgy vonult végig a korhadt deszkázaton,
elbámulta, ha egy szerelvény áthaladt
alatta. Anyádat soha sem szerette
viszont. Nem dohányzott, a mozdony füstjét is
csak nyelte, a felpöfögött gőzbodrokkal
együtt. Neked már akkor is mindig este
kezdődött a nap, anyád éjfél tájt föléd
hajolt és keresztet vetett a homlokodra,
majd végigcsókolta a falon a fény-
meg a szentképeket. S még visszatérve
naplójához a rendelőbe csak résnyire
tette be maga után a vajszerű ajtót.
Párnáján egyszer a Varázshegy, egyszer az Eltűnt
idő (ezegyszer végre nem kurziválsz).
Fölötted a Szeplőtelen fogantatás lógott.
Ajkadon seb támad a láztól, apró légy
szállja meg a kora tavaszból, jobb lett volna*

nem borotválkoznod. Higiénikusabb. Elza meddő és bárónő, de rangja Swann mellett a falu szemében lyukas kétfilléresre váltott; ma sehol ily beszédes érem; mely a három oldalú küllemhez mintegy bensőleg toldja hozzá a negyedik együtt(át)hatóját; s amely a jövőn mint önmagán átlátva egyenest ide, a mába mutat. Támasztva versben némely prózai bonyodalmat, mintha közel a véghez a legközelebbi kérdések szólítanának el a szellemvilágtól. Egykori porfészked formáját úgy sem égetheted ki egészben a mostani sarából, szállj meg épp akárhol, épségben egyetlen álomban nem fogod megtalálni magad. Anyád előtt sárga papírlom, szájából füst habzik, nagyjából ott metszi félbe őt a gégelámpa fénye. Szemét nem látod, 'hogy lassankint egyre beljebb esik, hanem a gégecső ezüstje villan a szemedbe s fehér csíkkal egy darab zöld linóleum. Swann hangja reszkető pihetoll. Minden szava fázik. Ereszkedsz, nem figyelsz oda, hörgeti az „r”-t s a „H”-akat elnémítja. Anyád nevét is örökké megcsonkítja.